

Лозовой В. О.

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
доктор філософських наук професор,
завідувач кафедри культурології
ORCID ID: 0000-0002-8547-6619

КУЛЬТУРА УКРАЇНИ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ВІЛЬНОГО РИНКУ

Сучасний світ надто швидко змінюється, українська культура має пристосовуватись до цих реалій. Ми є свідками переходу від індустріальної цивілізації до інформаційної, від світоглядної парадигми соціоцентризму до людиноцентризму. Розвиток культури країни здійснюється в напрямку європейських цивілізаційних цінностей та стандартів. Перехід до вільного ринку стимулював культурні деформації, комерціалізацію закладів культури, засобів масової інформації, які поступово перетворюються у виробників реклами. В умовах вільного ринку змінюється соціальна структура українського суспільства. Середній клас, куди входить й інтелігенція, усе більше стає безробітним, зростає інфляція дипломів, скорочується кількість робочих місць для випускників університетів. Інтелігенція як соціальна група поступово перестає функціонувати в українському суспільстві.

Для України, як і багатьох країн світу, характерна тенденція поширення і легалізації мультикультуралізму як однієї з проблем глобалізації сучасного світу. Процеси глобалізації, мультикультуралізму суттєво впливають на будьяку національну культуру й українська культура не є винятком. Змінюється світова та європейська культура. Вільний ринок орієнтує на нові цінності – споживацтво, розважальність й критерії оцінювання минулого та сучасного.

Польський театральний режисер К. Варликівський привертає увагу європейської еліти до проблем, які переживає світова, європейська та національні культури у XXI ст. Втрачається значущість духовного збагачення людини, безкорисливість у мистецтві, досягнення духовної культури непомітно стали підмінюватись поп-культурою та розважальністю, художня класика витісняється Інтернетом, втрачають сенс і значущість книги, зменшується кількість їх читачів, почалося задоволення примітивних смаків і низьких потреб, зростають малограмотність, політична безграмотність тощо. Поступово процеси створення в культурі гублять сенс і значущість, зростають націоналістичні рухи й авторитарні режими.

Ринкове суспільство все більше орієнтується на формування «людини-функції» і задоволення матеріальних потреб, тому зацікавлене в отриманні максимального прибутку. У суспільстві нарощуються суперечності в розвитку релігійного життя, триває процес декомунізації – перейменовуються міста, населені пункти, вулиці та майдани, знищуються пам'ятники, робляться акценти на нових героях, набуває чинності легалізація ЛГБТ та одностатевих шлюбів. У найближче десятиріччя передбачається нарощування процесу роботизації в промисловості, крім того, штучний інтелект може суттєво витіснити значну частину працівників розумової праці.

Бакіров В. С., ректор Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, звертає увагу на радикальну зміну парадигми вищої освіти: замість гуманістичної спрямованості освітньої системи все більше просувається парадигма економіцентризму, у якій вища освіта трактується як сфера, що приносить фінансові дивіденти. Масовізація, комерціалізація, комп'ютеризація освіти, розвиток технологій дистанційної освіти, доступність освіти за кордоном, неповне працевлаштування випускників університетів, невизнання дипломів українських закладів вищої освіти у світі, наявність корупції, монетизація освітніх послуг тощо, розхитують освітню систему України. Так, за даними ЗМІ, тільки у Польщі навчається 40 000 студентів з України, більшість із них не планують повернутися в Україну. А діти національної еліти, як правило, здобувають освіту в найпрестижніших освітніх закладах Європи та США. У системі освіти функція просвітництва, формування світоглядних орієнтирів витісняється на користь професійної компетентності фахівця.

Отже, у сучасному суспільстві все більше зростає бездуховність, поширюються соціальні хвороби, особливо такі як алкоголізм, наркоманія, агресивність, інші форми саморуїнації особистості, погіршується соціальне здоров'я суспільства.

Усе це виклики, перед якими українська культура має знайти продуктивні шляхи для збереження своєї самобутності та здійснити необхідні трансформації для її подальшого розвитку. Важливим завданням має стати перехід від індивідуалістсько-конкурентної системи цінностей до групово-кооперативної (за концепцією Богдана Гаврилішина, яку він озвучив на засіданні Римського Клубу в 70-ті роки ХХ ст.), а також зберегти цінності сім'ї (родини), дружби, порядності, справедливості, служіння своєму народу тощо та забезпечувати реалізацію статті 3 Конституції України, яка розглядає людину в різних іпостасях і визначає її як вищу цінність. Виконання вимог Конституції передбачає подолання споживацького ставлення людини до серед-

овища життєдіяльності, викорінювання егоїзму, прагматизму егоїстичного типу, забезпечувати людинотворчість на принципах гуманізму, патріотизму, колективізму, взаємодопомоги, природовідповідної поведінки.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ

Тези доповідей учасників
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 16 квітня 2019 р.)

Харків
«Право»
2019

УДК 008(477)
Д85

Редакційна колегія:
А. П. Гетьман (голова), *В. О. Лозовой*,
О. А. Стасевська, *О. В. Уманець*

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори

Д85 **Духовна** культура України перед викликами часу : тези доп. учасників II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16 квіт. 2019 р.) / [редкол.: А. П. Гетьман (голова), В. О. Лозовой, О. А. Стасевська, О. В. Уманець]. – Харків : Право, 2019. – 282 с.

ISBN 978-966-937-660-2

Збірка містить тези доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Духовна культура України перед викликами часу», в яких висвітлені актуальні питання духовного життя сучасної України, національної ідентифікації та збереження культурної пам'яті.

УДК 008(477)

ISBN 978-966-937-660-2

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019
© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ЗМІСТ

Передмова	3
-----------------	---

НАУКОВА ТРИБУНА

Бойко І. Й.

Становлення української національної ідеї в період національного відродження у Галичині (2 пол. XVIII – поч. XIX ст.).....	5
--	---

Герасіна Л. М.

Історико-політичні традиції самоврядування і муніципалізму як складова української культурної спадщини	12
--	----

Гусарчук Т. В.

Традиції та новаторство в духовній творчості сучасних українських композиторів	15
--	----

Данильян О. Г., Дзьобань О. П.

До проблеми моральної ідентифікації людини в інформаційному суспільстві	17
---	----

Дорошенко В. О.

Проблема культурної пам'яті у просторі транскультури.....	20
---	----

Лозовой В. О.

Культура України перед викликами інформаційної цивілізації та вільного ринку	23
--	----

Первалова Л. В., Окладна М. Г.

Проблема формування національної ідеї сучасної України.....	25
---	----

Прудникова О. В.

До проблеми ідентичності людини в умовах віртуальної реальності	28
---	----

Робак І. Ю., Демочко Г. Л.

До питання національної ідентифікації видатного харківського хірурга Броніслава Пржевальського	31
--	----

Філяніна Н. М., Кайдалова Л. Г.

Мистецька рефлексія над екологічними кризами в сучасному мистецькому просторі України	33
---	----

Шеретюк Р. М.

Мистецька спадщина римо-католицьких орденів на теренах Волині.....	37
--	----

Наукове видання

**ДУХОВНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ
ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ЧАСУ**

Тези доповідей учасників
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Харків, 16 квітня 2019 р.)

Відповідальність за зміст тез несуть автори

Видається в авторській редакції

Комп'ютерна верстка *А. Т. Гринченка*

Підписано до друку з оригінал-макета 05.04.2019.
Формат 60×84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 15,84. Ум. друк. арк. 16,39. Вид. № 2155.
Тираж 150 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Татарчук С. І.
Тел. (057) 717-28-80